

Mokřady aneb zadržování vody v krajině

Jan Dvořák

Říjen 2012

Obsah:

1. Úloha vody v krajině
2. Mokřady – základní fakta
3. Obnova a péče o mokřady
4. Mokřady - ochrana a management o. s.

Proč zadržovat vodu v krajině?

Odvodňování krajiny

Regulace toků -
napřimování a
zatrubnění toků

Meliorace

Rozorávání mezí

Důvody odvodňování krajiny

Zemědělská činnost

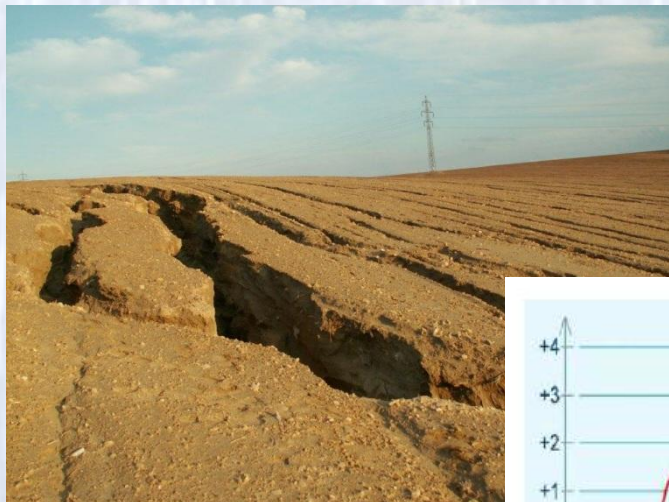

Doprava

Výstavba

Důsledky odvodňování krajiny

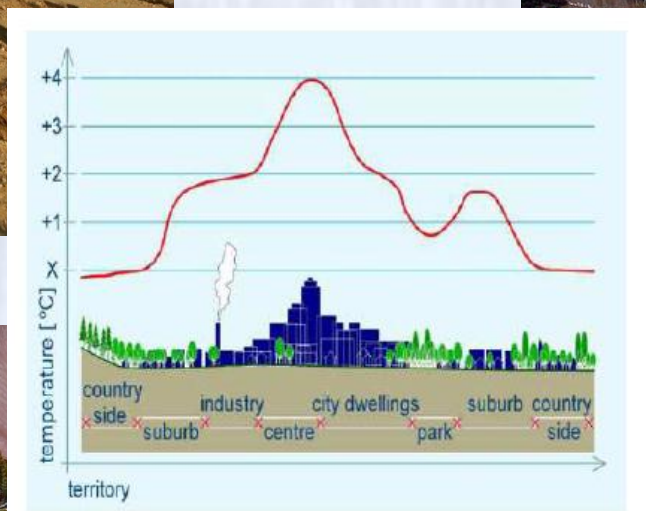
Eroze

Povodně

Ztráta biotopů

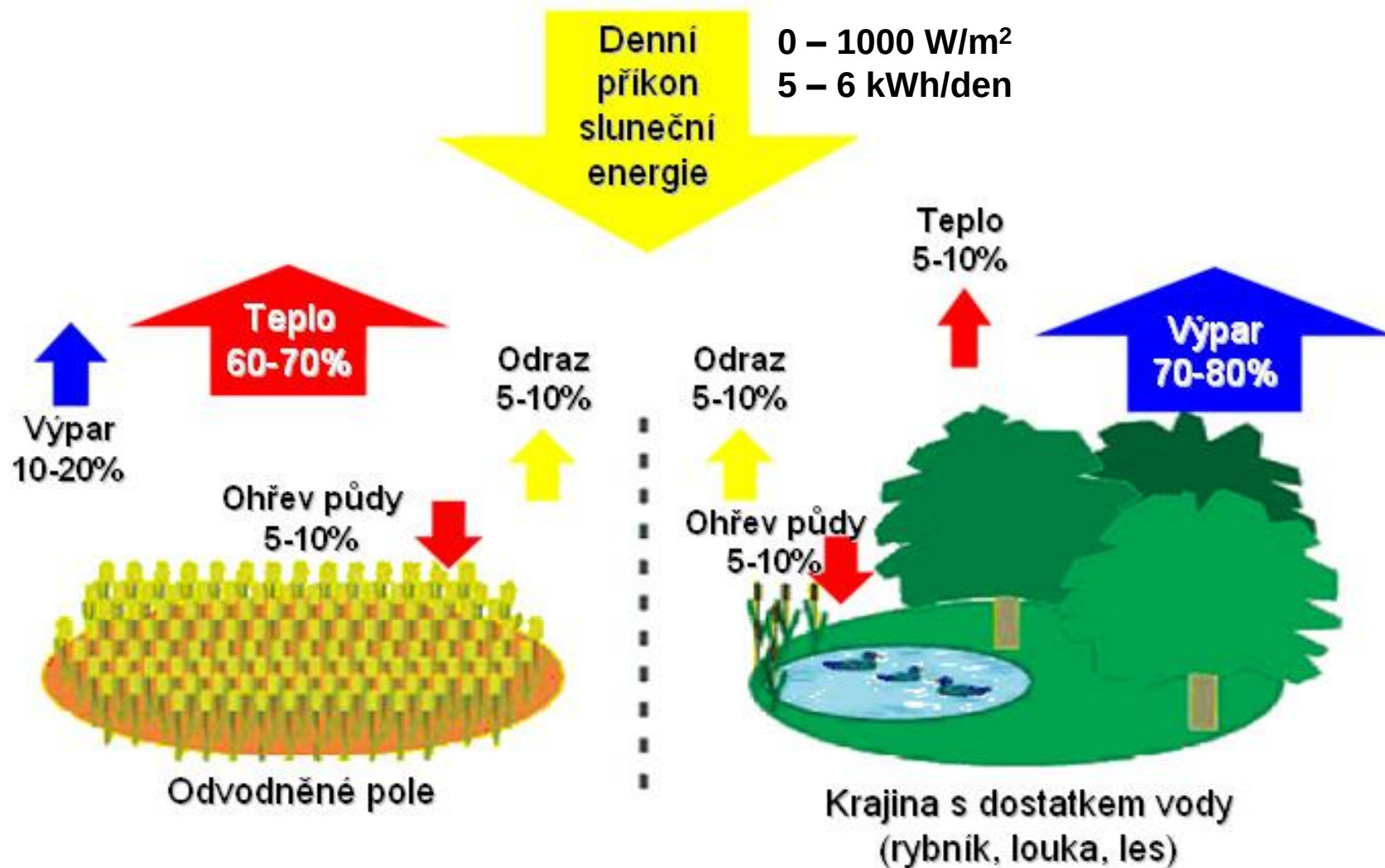

Přehřívání krajiny

Pokles spodní vody

Přehřívání krajiny

Přehřívání krajiny

LATENTNÍ TEPLLO

energy consumption
0,7 kWh

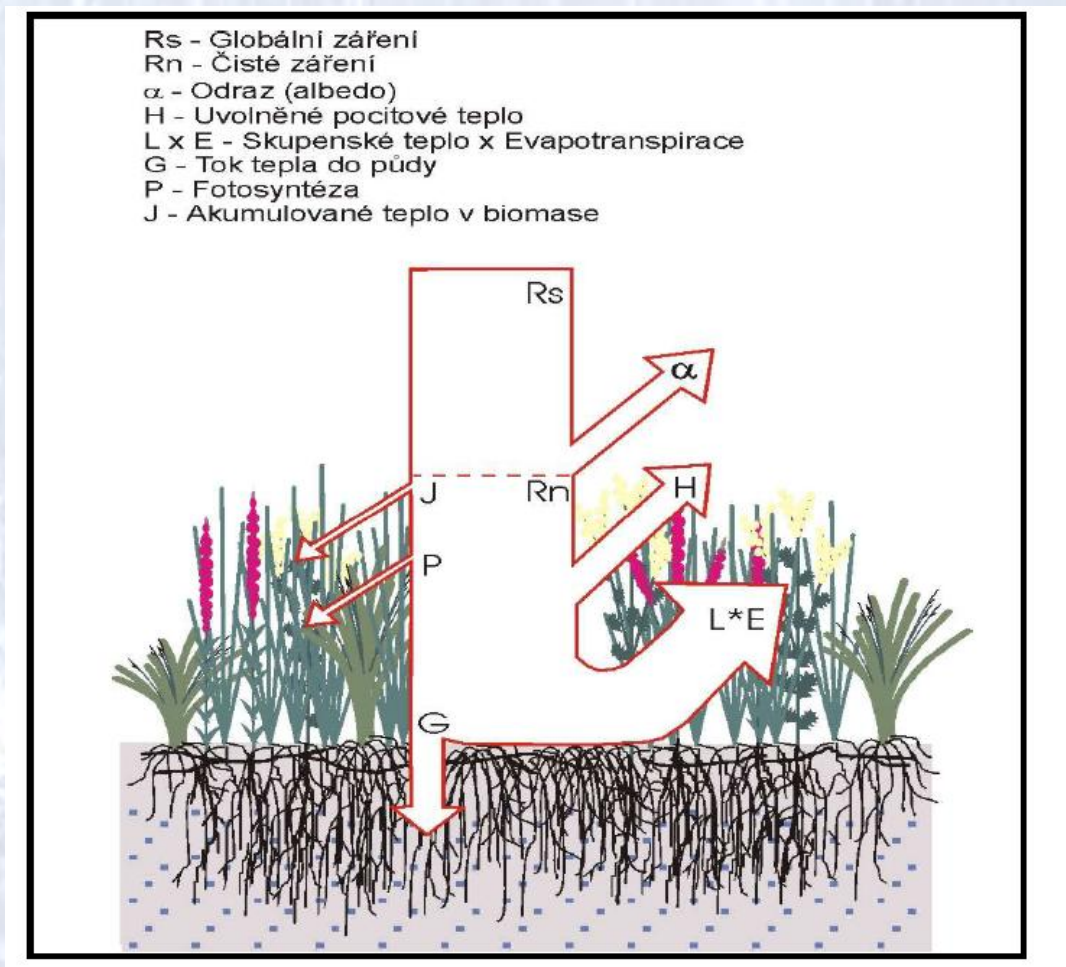

energy release
0,7 kWh

Přehřívání krajiny

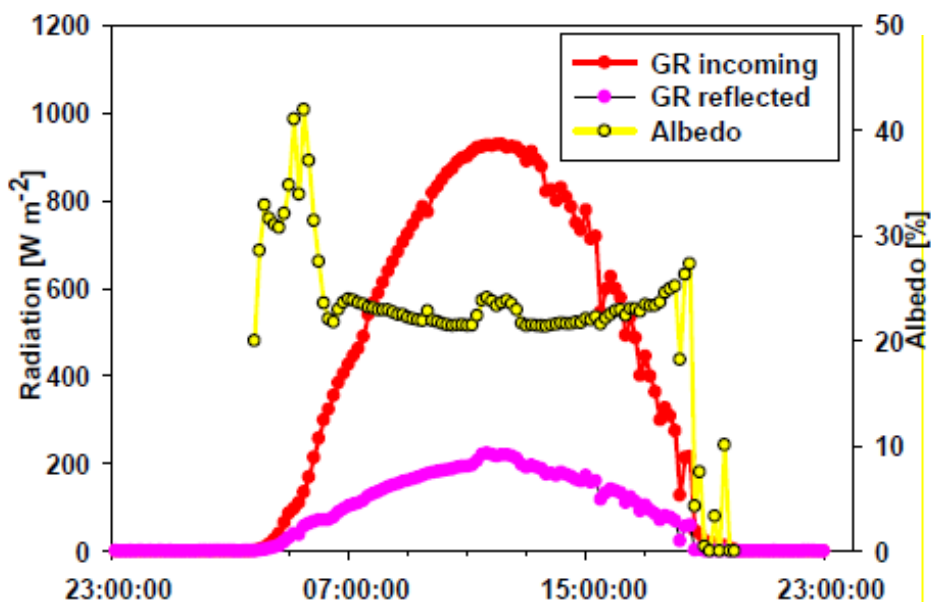
Osud přicházejícího slunečního záření

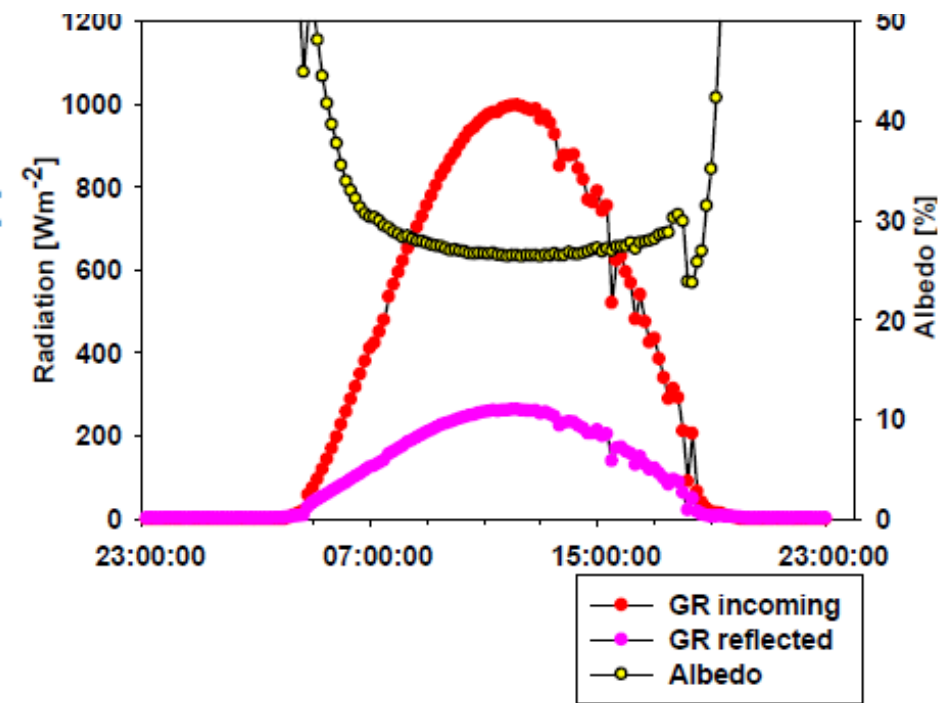
Přehřívání krajiny

Přicházející a odražené sluneční záření

vlhká louka

betonový povrch

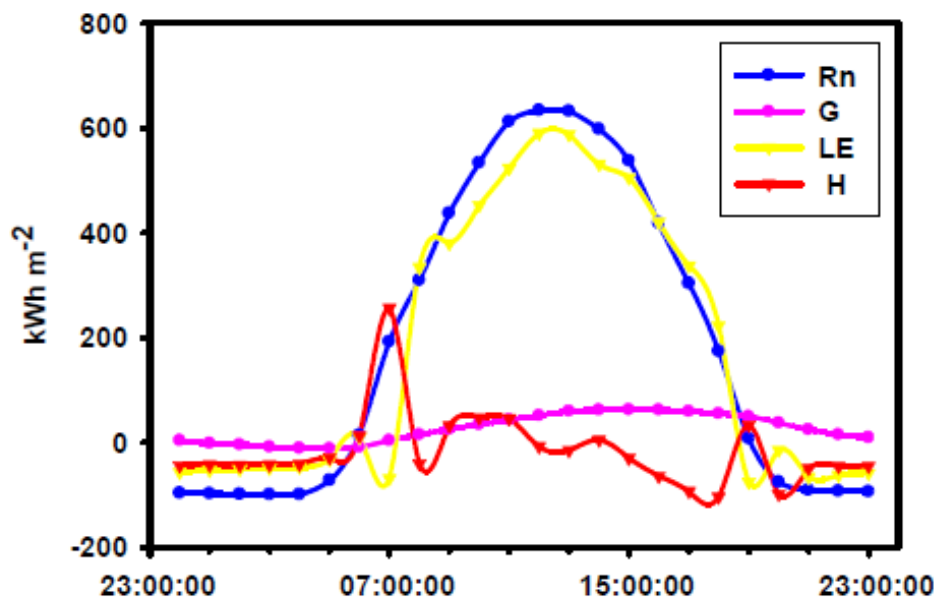

Hodnoty slunečního záření dosahují až 1000 W/m^2 , odráží se až 200 W/m^2
Albedo = poměr mezi odraženým a přicházejícím slunečním zářením

Přehřívání krajiny

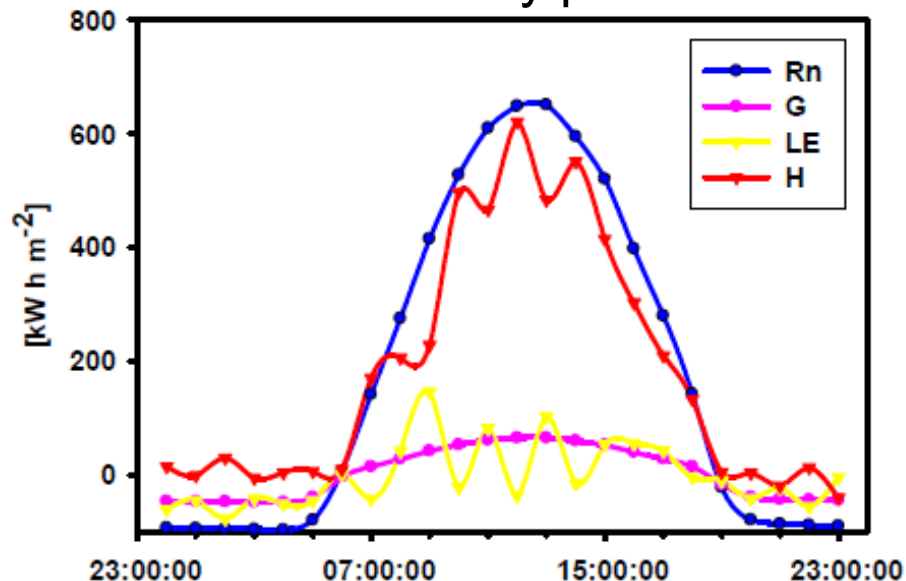
Hlavní toky sluneční energie na vlhké louce a betonovém povrchu

vlhká louka

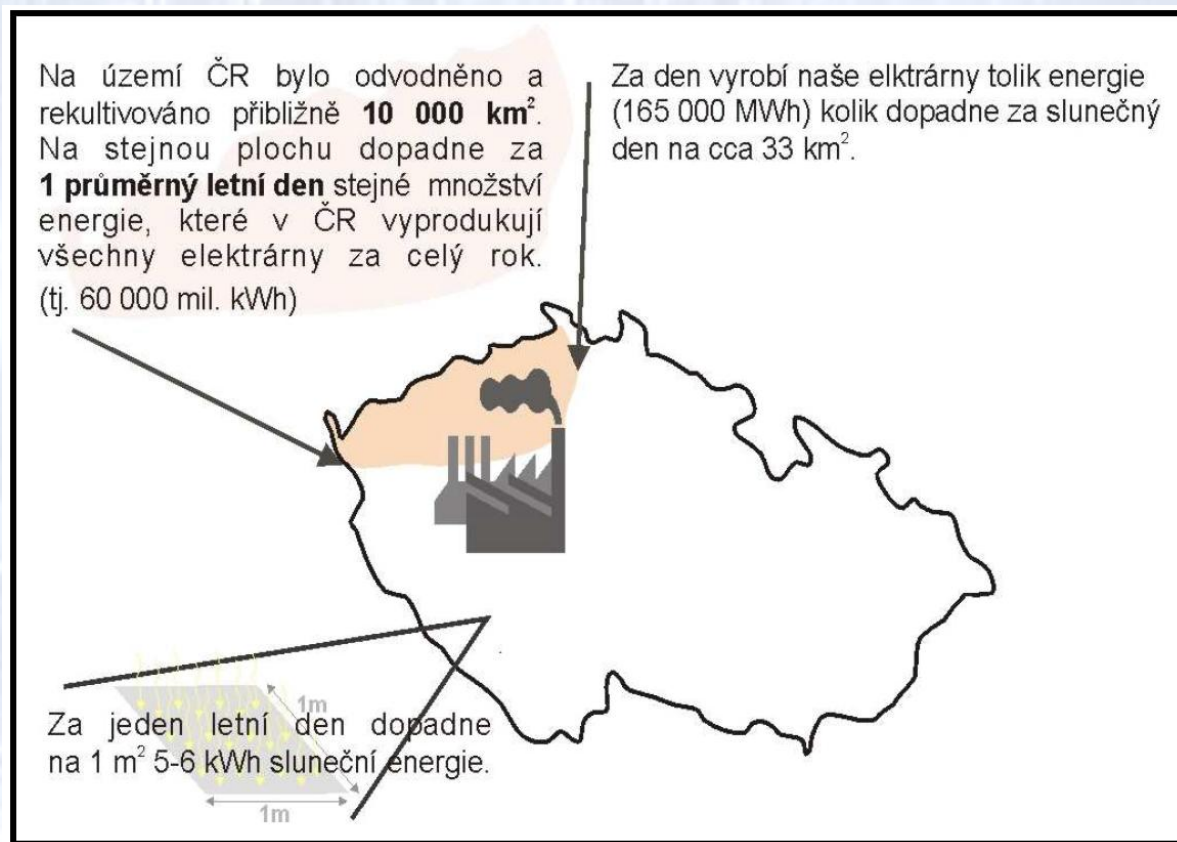
Na mokré louce se spotřebovává většina energie (několik set W.m^{-2}) na výpar vody

betonový povrch

Na betonové ploše se většina energie se uvolňuje jako zjevné teplo

Přehřívání krajiny

Z 1 m² se uvolní energie 0,75 kg uhlí, z 1 km² je to 750 tun !

Přehřívání krajiny

**Množství zjevného tepla uvolňované
z 20 km² odvodněného povrchu**

~

**je srovnatelné s
instalovaným výkonem elektráren v ČR
(12 000 MW)**

Přehřívání krajiny

Povrchový důl (Most)

Třeboňsko

Přehřívání krajiny

Mostecká pánev

Krušné hory

město

povrchové
doly

Třeboňská pánev

rybník
Rožmberk (400ha)

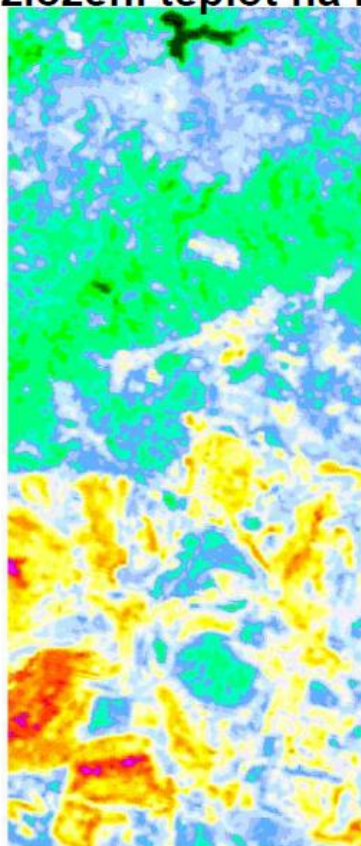
Třeboň

Přehřívání krajiny

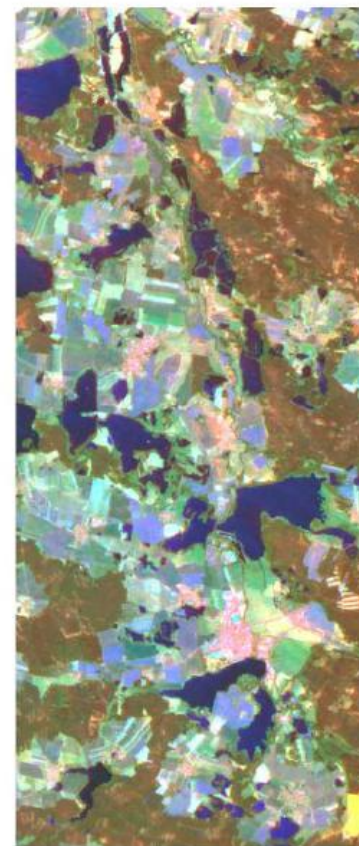
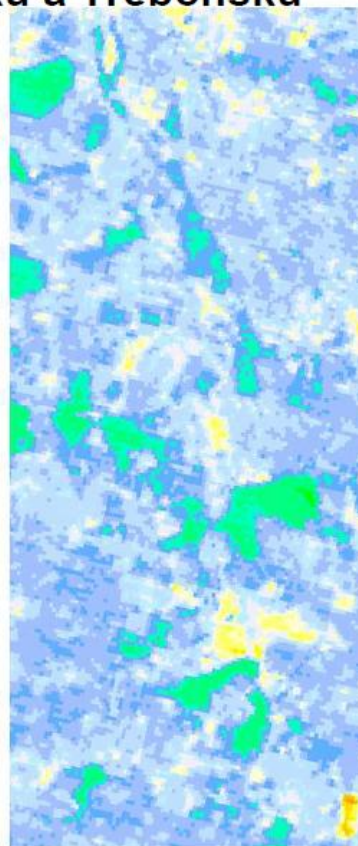
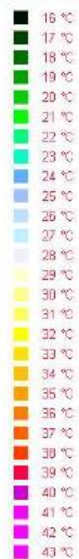
Rozložení teplot na Mostecku a Třeboňsku

Mostecko 1.7.1995 - RGB 6-5-2 & teplota pokryvu

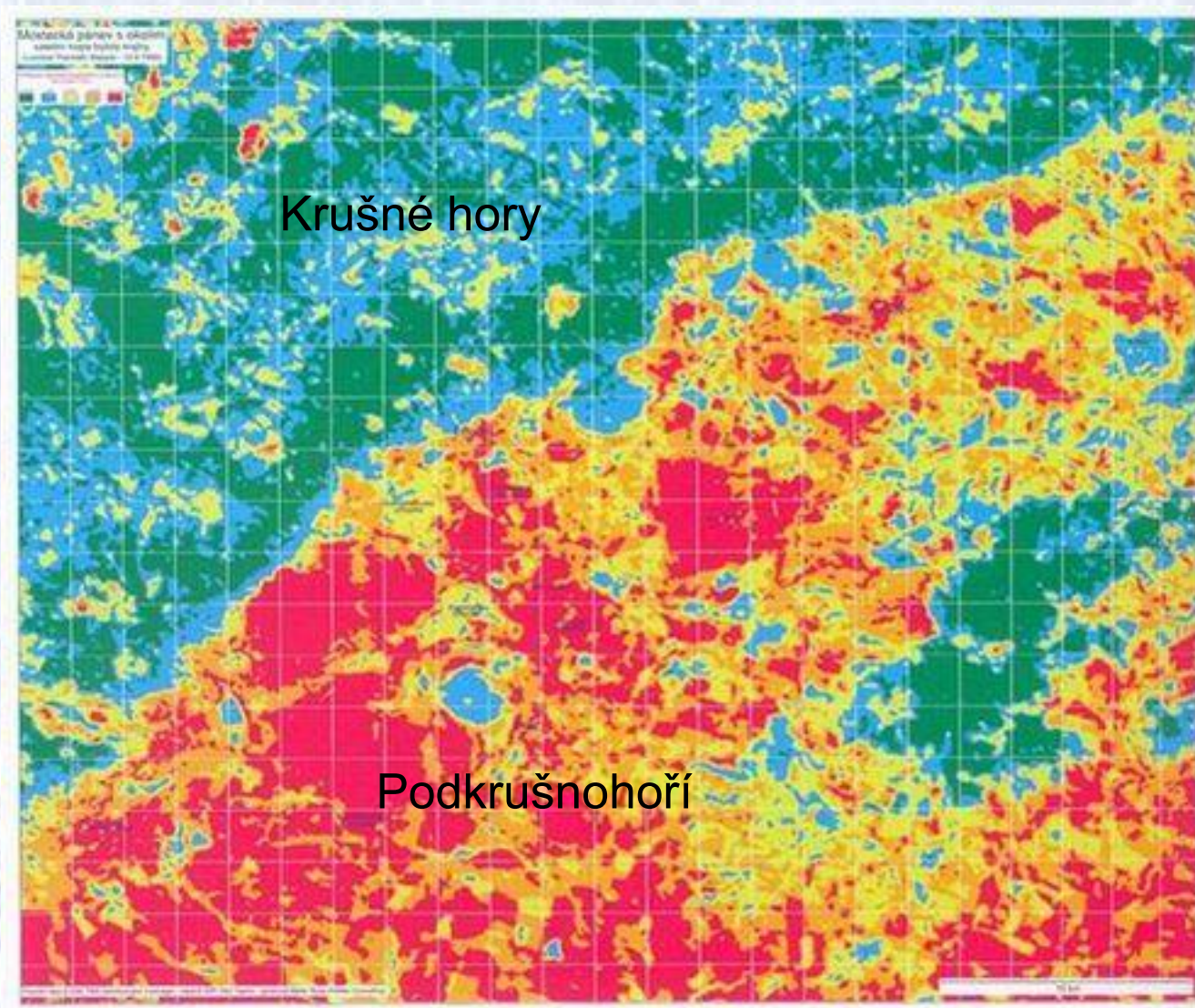

TEPLOTA POKRYVU

Třeboňsko 10.7.1995 - RGB 6-5-2 & teplota pokryvu

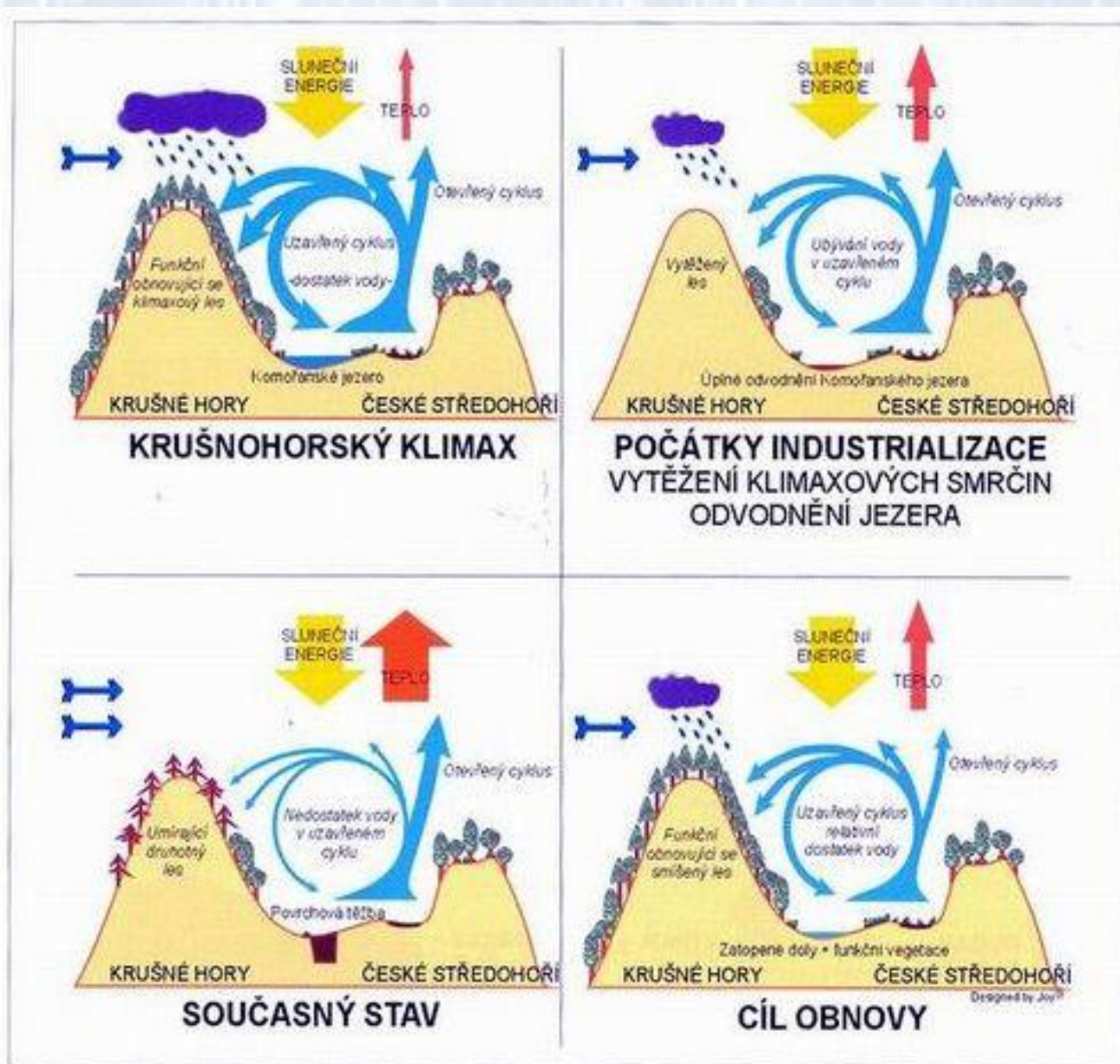
Přehřívání krajiny

Přehřívání krajiny

Přehřívání krajiny

V ČR přicházíme denně až o 16
hektarů půdy = 58 km² za rok

Staré a nové paradigma

- Voda v krajině nemá vliv na klima
- Zkoumá se vliv klimatické změny na oběh vody
- Rozsah urbanizace a lidské činnosti má minimální vliv na oběh vody
- Vliv člověka na oběh vody je nepatrný
- Nepříznivé klimatické trendy se budou stupňovat, zmírnění lze očekávat za staletí
- Dominuje zájem o velký oběh vody
- Příčinou růstu extrémů klimatu je globální oteplení
- Odvodnění vede k přehřívání
- Zkoumá se vliv změn vodního cyklu na klima
- Urbanizace a odvodnění má zásadní vliv na oběh vody
- Člověk zásadně mění oběh vody
- Obnova oběhu vody pozitivně ovlivní klima
- Dominuje zájem o krátký oběh vody
- Příčinou narůstání extrémů jsou změny oběhu vody

Důsledky odvodnění krajiny

Vysoušení krajiny

Přehřívání krajiny

Nedostatek vody

+

Degradace ekosystémů

+

Nárůst klimatických extrémů

Cíl: návrat vody do krajiny

- dostatek vody pro výpar – podpora malého koloběhu vody, snížení přehřívání
- zvýšení produkce rostlin
- stabilita ekosystémů
- obnova spodní vody
- dostatek vody pro lidi

Způsoby zadržování vody v krajině:

Vhodná struktura krajiny

Vhodné
agrotechnické
postupy

Zasakovací
průlehy

**Budování,
obnova a vhodná
péče o mokřady**

Definice mokřadu

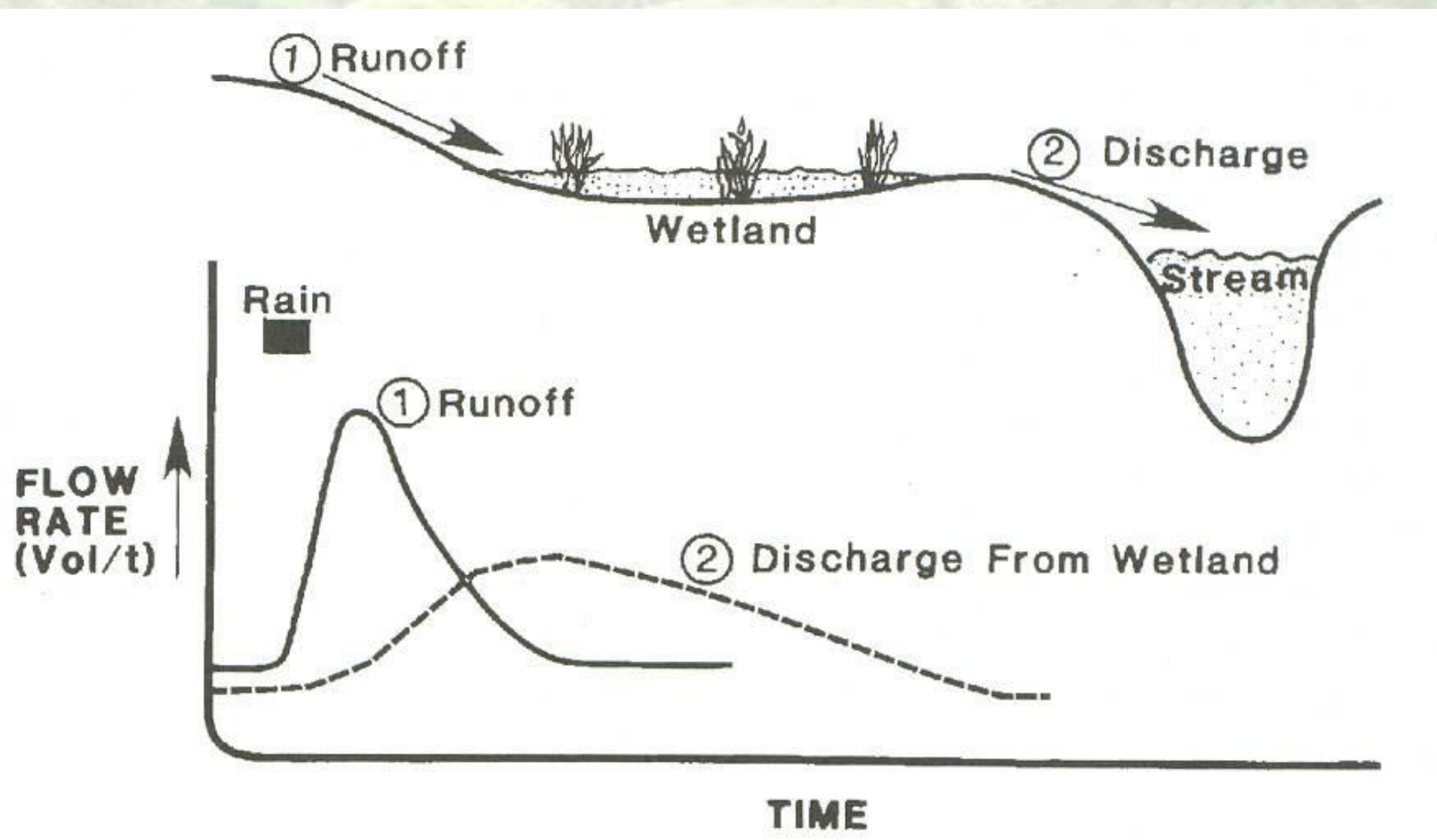
Mokřady obecně zahrnují biotopy, které jsou zaplaveny nebo alespoň nasyceny vodou dostatečně dlouho, aby se vyvinula vegetace adaptovaná na půdu saturovanou vodou

Prof. Jan Květ, 70. léta 20. století

Význam mokřadů

1. Zadržování vody
2. Vysoká biodiverzita
3. Estetická hodnota

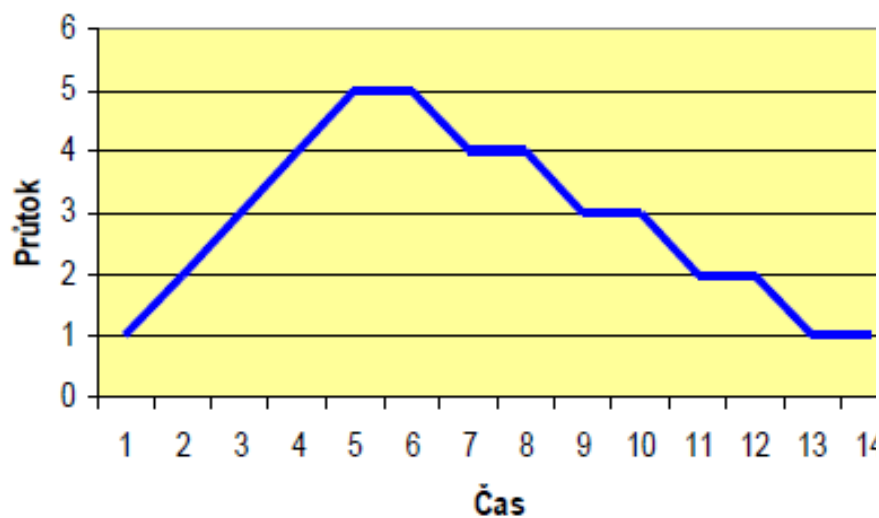
Význam mokřadů – zadržování vody

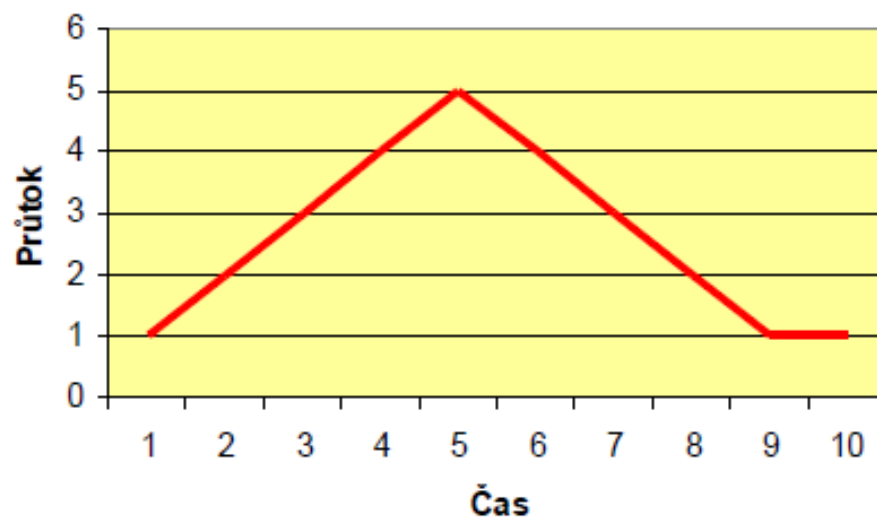
Vyrovnávání odtokových poměrů

Význam mokřadů – zadržování vody

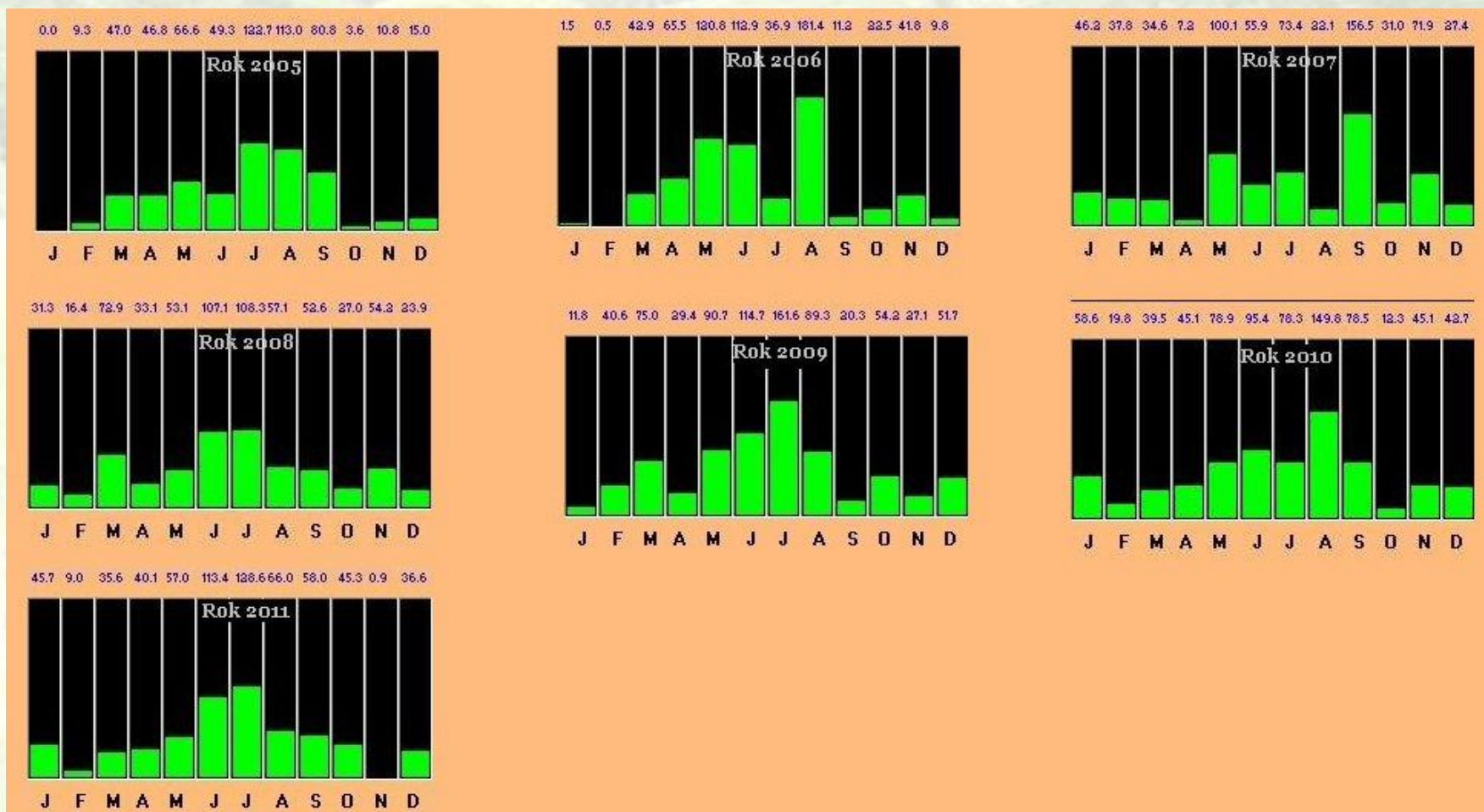
Transformace srážkové vlny do roku 1973

Transformace srážkové vlny po roce 1975

Význam mokřadů – zadržování vody

Měsíční srážkové úhrny v jednotlivých letech

Typy mokřadů

Nivy potoků a řek

Mokré louky a prameniště

Břehová pásma nádrží

Rašeliniště

Degradace mokřadů – fyzická likvidace

Zavážení

Degradace mokřadů – fyzická likvidace

Zástavba

Degradace mokřadů – fyzická likvidace

Výstavba rybníků

Degradace mokřadů – budování a péče o rybníky

- nevhodný profil - absence litorálu a navazujícího mokřadního biotopu
- intenzivní chov ryb - vysoká rybí osádka
- nízká kvalita vody – splachy z polí, vysoký obsah dusíku
- vyhrnování sedimentů k okrajům nádrží

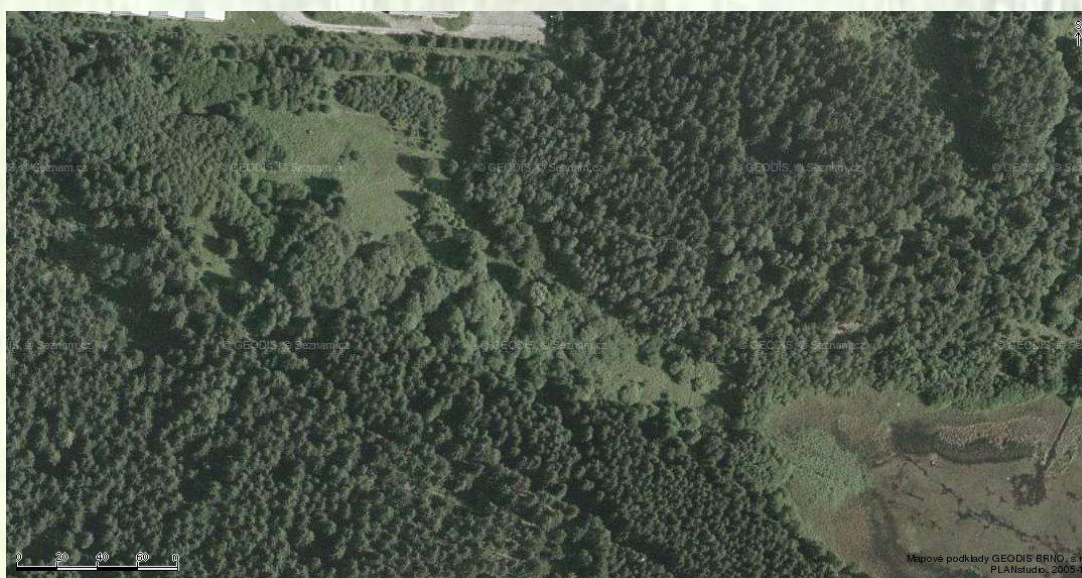
Degradace mokřadů – kontaminace

Degradace mokřadů – zarůstání dřevinami, nulová péče

Degradace mokřadů – zarůstání dřevinami, nulová péče

Degradace mokřadů – aktivní pěstování rychlerostoucích dřevin

Degradace mokřadů – omezení přírodních procesů

Degradace mokřadů – omezení přírodních procesů

Mokřady – stávající stav

Fragmenty

Obnova drobných mokřadů

1. Vytipování a průzkum území
2. Návrh vhodného management
3. Provedení zásahu
4. Sledování lokality a průběžná péče

Obnova drobných mokřadů

Prořezávky dřevin

Ruční hloubení tůní

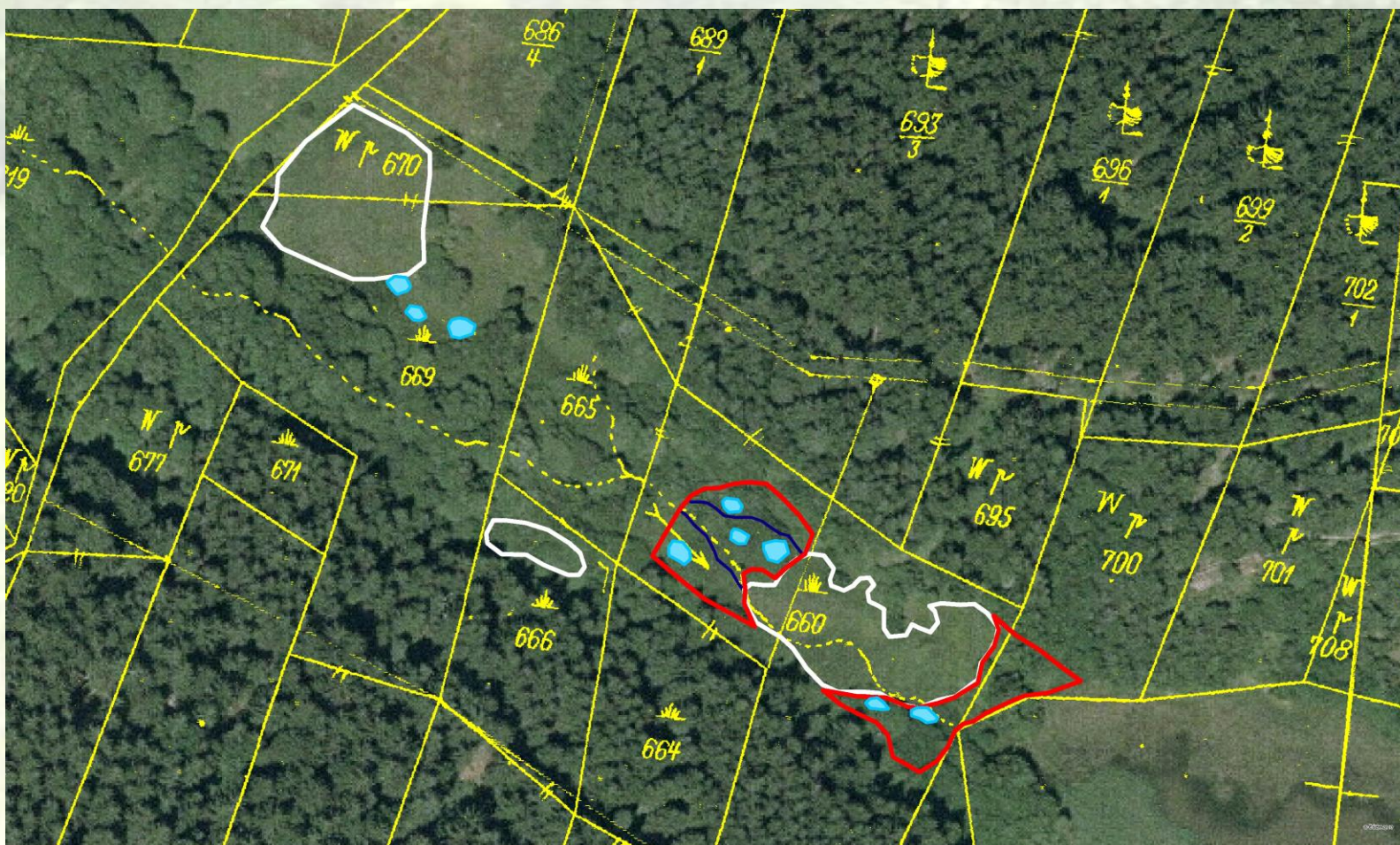

Strojní hloubení tůní

Kosení

Obnova drobných mokřadů

Obnova drobných mokřadů

Prořezávky
náletových dřevin

Obnova drobných mokřadů

Kosení

Obnova drobných mokřadů

Obnova drobných mokřadů - tůň

NE

- čím větší a hlubší tůň, tím lepší
- jen osluněná tůň má vysokou biologickou hodnotu
- vysychání je škodlivé
- nové tůně je nutno uměle oživit

ANO

- i nádrže hluboké 10 – 20 cm jsou důležité
- svůj význam mají i nádrže zcela zastíněné
- vysychání je prospěšné, často i nezbytné
- oživení ponecháme zcela na přírodě

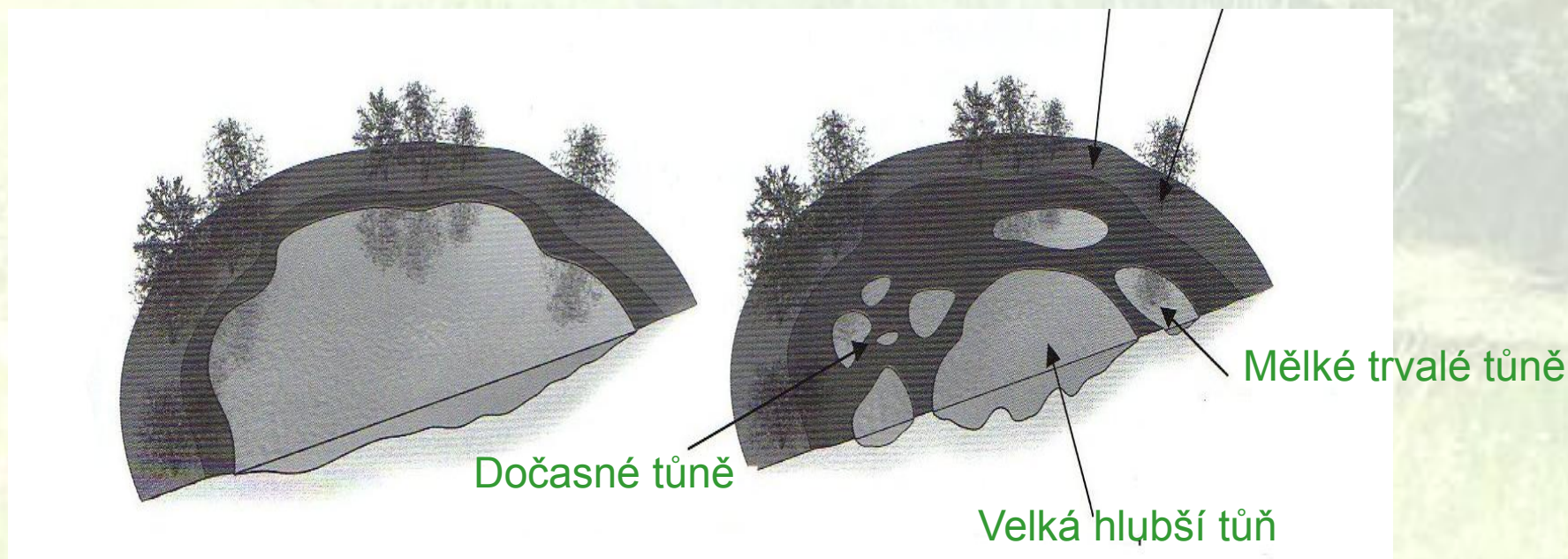
Obnova drobných mokřadů - tůň

jedna tůň
= dobré řešení

komplex tůní
= lepší řešení !!!

Obnažené plochy

Úkrytové příležitosti

Obnova drobných mokřadů - tůně

Obnova drobných mokřadů - tůně

Obnova drobných mokřadů - tůně

Obnova drobných mokřadů - tůně

Podzim 2008

Jaro 2009

Jaro 2010

Podzim 2011

Občanské sdružení

Ochrana a management

Historie sdružení

Rok 2003 – první aktivity a pokusy v ochraně mokřadů

Rok 2008 – současnost - systematický přístup pod hlavičkou ČSOP Jihlava a Pobočky České společnosti ornitologické na Vysočině

Únor 2011 – založen informační web www.mokrady.wbs.cz

1. prosince 2011 – založení samostatného sdružení

Náplň činnosti sdružení

1. Přímá fyzická ochrana mokřadů a jejich management

2. Osvětová činnost

3. Provádění nebo organizování biologických průzkumů

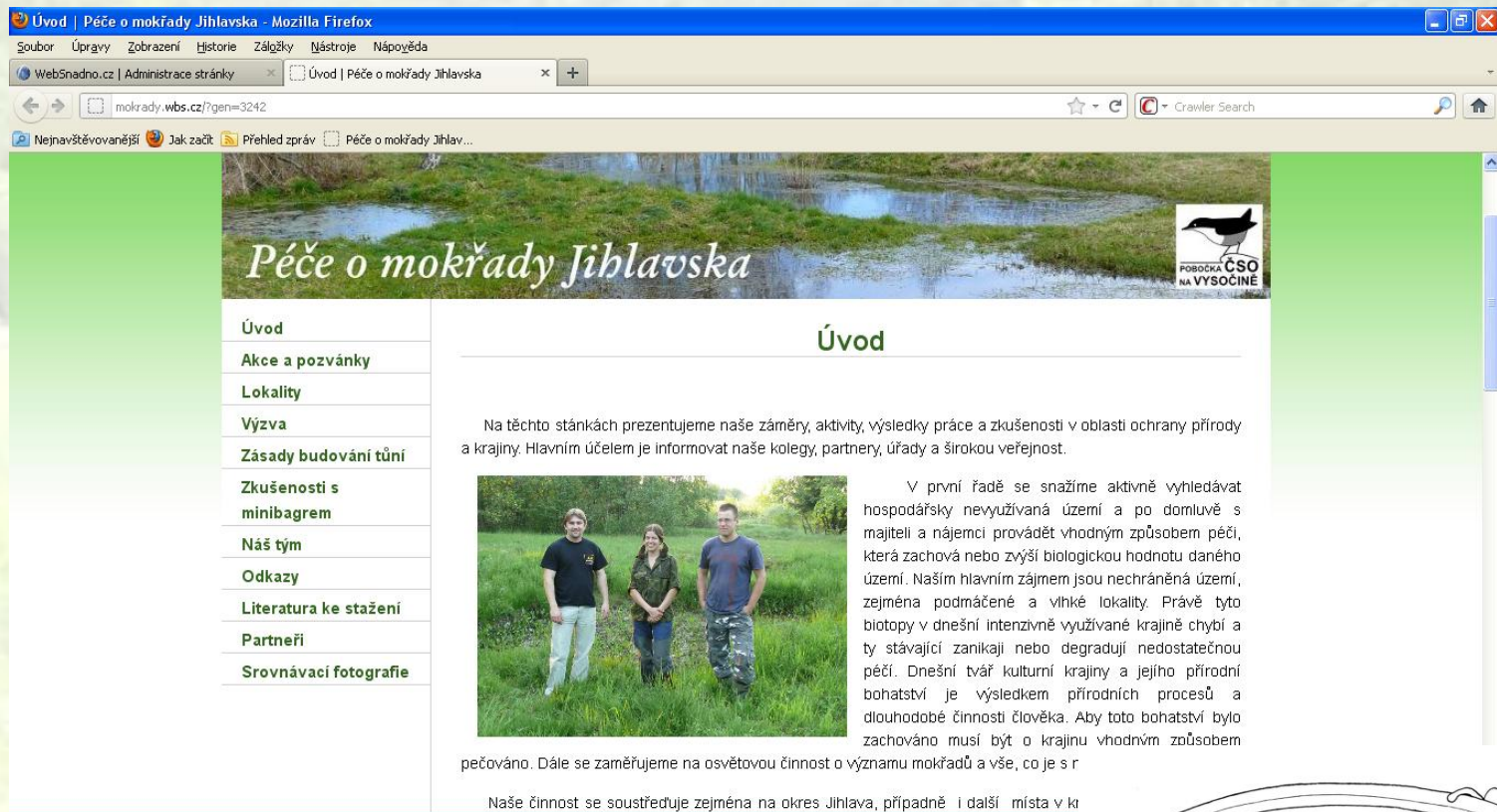

4. Poskytování informací (veřejné instituce, správci lesů, rybáři...)

5. Spolupráce s ostatními zájmovými skupinami i jednotlivci

Prezentace našich aktivit

www.mokřady.wbs.cz

Google: mokřady jihlavská

Nabídka pro zájemce

1. Členství

2. Volná spolupráce s jednotlivci i zájmovými skupinami

- Nabízíme praktické zkušenosti při budování a obnově mokřadů
- Tipy vhodných lokalit

Podporují nás:

Nestlé

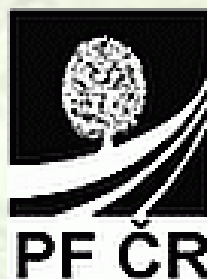

nadace

partnerství

| LIDÉ A PŘÍRODA

Partneři:

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Děkuji za pozornost